

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken Junius' 13-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Déli Amerika.

A' *Londoni* újságlevelekben 's a' többek közt a' Ministeri Kurirban is igen nevezetes történetekről szolló tudósítások érkeztek a' múlt kedtől fogva.

Az egygyik ezek közzül *Brasiliát* illeti, a' hol veszedelmes támadás ütötte-kimagát. Meg lehet ugyan, hogy a' környülállások az előre érkezett tudósításokban nagyitva vagynak leirattatva: de így is minden esetben elég kedvetlen ábrázatot öltözött-fel a' dolgok' állapotja. A' támadás' fészke *Pernambuco* vagy *Fernambuco* városa és tartománya, a' honét még hat tartományokra terjedett-ki, mellyeknek nevei ezek: *Rio Grande*, *Gram-Para*, *Siara*, *Maranhao*, *Parayba*, *Itamaraca*. Ezen tudósításokat a' Tigris nevű 42 ágyus fregát hozta *Angliába* Adm. *Harveytől*, a' szomszéd *Anglus* szigetek között tartózkodó *Anglus* hajóknak fő vezérlőjüktől. Ez a' hajó a' *Portsmouthi* kikötőhelybe evezett-be, 's még tsak az itt kijövő újságlevelek hirdették-ki, 's ezek után továbbá a' *Londoniak* is, ezt a' kedvetlen történetet, hanem a' hivatal szerént való tudósításokat, mellyeket *Harvey* az Országlószékhez küldött, még ekkor nem adták vala ki. A' mi a' dolog' mivoltát illeti, így beszélnek rólla az előtudósítások: — „A' támadás *Mártzius'* 6-dikán ekképpen ütött-ki *Pernambuco* városában. A' *Pernambucoi* Kormányozó és Főkapitány azoknak a' nyúghatatlankodóknak megzaboláztatásokra, kik a' ne-

vezett városnak és tartománynak egy időtől fogva alkalmatlankodtak, bizonyos eszközöket vett vala elő: hanem a' nyúghatatlankodók oly vakmerő bátrak 's iparkodások oly hathatós lévén, hogy a' Kormányozó által ellenek elővételét eszközökön erőt vettek, tehát így osztán ennek a' lett a' következése, hogy a' lázzasztók a' nyilvános támadást munkába vették, a' főbb lázzasztók az Országlói hatalmat kezekbe kapták, egy proklamátzió által, mellyet a' törvényes Monarkha ellen a' néphez intéztek, 's egy előrevalóképpen felállított *Junta* által, erőszakoskodásokat lábra állították, 's ekképpen egy öt személyekből álló Országlószéket állítottak-fel, kiket a' lázzasztóknak fejeik közzül választottak-ki. A' hírek megegygyeznek abban, hogy a' népnek nagy része ezen lázzadásnak sem gerjesztésében sem végrehajtásában nem volt munkás, és így tsak titkos mesterkedők által eszközöltett. A' több tartományoknak Kormányozói, mihelyest a' történetről hirt vettek még rendeléseket se' vártak az Országlószéktől *Rio-Janeiró*bol, hanem kötelességeknek tulajdon érzése által indittatván, azonnal arra fordították minden iparkodásokat, hogy a' veszedelemben forgó *Pernambucoi* lakosoknak segítségekre mehessenek, 's őket, a' nyakokba esett járomtól megmenthessék. Egyéb intézeteik között két fregátokat állítottak a' *Pernambucoi* partok mellé és a' kikötőhelyterka' eleibe, hogy semmi féle hajóknak mag ne engedjék, hogy a' támadókkal

egyetértésben lehessenek 's közösülést tartassanak-senn. — Ugyan erről a' kedvetlen történetről *Lisbonába* is érkeztek egy *Camóens* nevű hajón tudósítások. Ez a' hajó *Bengalából* jött, 's a' Pernambucoi öbölben vasmatskákön megállapodván, oda külömbkülömb tisztek 's egyéb személyek futottak-ki hozzá 's eveztek rajta haza Portugalliába. A' Pernambucoi öbölöt Mártzius' 21-dikén hagyták oda és Május 16-dikán kötöttek-ki Lisbonához. A' tudósítások, mellyeket ezek hoztak, Párisba Május' 31-dikén érkeztek-meg, 's onnét a' *Bétsi Beobachter*, mint szerdán költ levelében jelenti, rendkívül való úton kapta.

Egy más fontos tárgy, hasonlóképpen a' Londoni Kurir szerént *Chilit* illeti. — Még a' múlt Mártziusban említettük vala, hogy *Martin* nevű, Buenos-Ayresi Generális, egy armádátskával a' múlt esztendőnek utolsó hónapjaiban, az egész Déli Amérikát két, úgymint napkeleti és napnyugoti részre hasító *Andes* hegyek' tövében *Mendoza* városánál megállapodván, ott várta az időt és alkalmazhatóságot, hogy a' nevezett hegyeken által menvén *Chilit* meglepje 's elfoglalja. A' *Buenos - Ayresből* Mártzius' 16-dikáig kijött újságlevelek *Londonba* megérkezvén, ezekből közli a' nevezett Kurir, hogy Generális *Martin* a' Mendozánál való hosszas várakozás után az *Andes* hegyeken végezetre valósággal által ment, a' Királyi seregeket Febr. 12-dikén a' fő várostól *Sant. Jago-de-Chilitől* nem messze *Chucabucónál* megverte, azután az insurgens armádával a' nevezett fő városba bement, 's azonnal új Országlást állított-fel, 's annak fő Igazgatójává nevezte *Don Ohingis Bernárdót*. Mint mondják a' *Chiliben* eddig volt Kir. Kormányozó *Don-Francisco-Marco-dal-Pont*, az insurgensek' kezébe esett.

Ugyantsak a' Londoni Ministeri Ku-

rir adta-ki a' Párisban lévő Austriai, Anglus, Prusszus, és Orosz Követeknek 's a' Frantzia Főministernek, a' Portugalliai külső dolgokra ügyelő (azólta meghalozott) Ministerhez Marquis *Agüiarhoz*, a' Portugalliai és Spanyol Udvarok között támadott egyenetlenkedésre nézve intézett hivatalos Nyilatkoztatássokat, melly ekképpen következik: —

„*Páris*, Mártz. 16-dikán, 1817. A' *La Plata* mellett lévő Spanyol tartományok' egy részének a' *Brasiliai Portugallus* seregek által lett elfoglaltatásáról való hir alig leve Európában közönséges-sé, hogy azonnal hivatal szerént való lépéseknek is tárgyává lett, az által, hogy a' Madridi kabinét a' Bétsi, Párisi, Londoni, Berlini, és Pétersburgi Udvaroknál egyszersmind jelentést tétetvén, ezen bitangolás (usurpálás) ellen nyilvánvaló módon protestáltatott, 's egy ilyen megtámadtatás ellen ezen Udvarok' pártfogásához folyamodott. —

„A' *Madridi* Udvar talám gondolhatta volna, hogy néki jussa legyen arra, hogy azonnal az isteni gondviseléstől néki adatott eszközökhöz nyúljon, 's az erőt erővel vissza verje, de ő a' mértéklés' és böltsesség' lelke által kormányoztatván előbb alkudozás' és meggyőzés útján akart próbát tenni, 's inkább, noha ennek az ő Oceánuson túl lévő birtokaira nézve káros következései lehetnek is, a' nevezett Hatalmasságokhoz akart folyamodni, a' *Brasiliai* Udvarral való veszekedésnek eligazittatása 's egy oly hadakozásnak elkerültetődhetése végett, mellyeknek mind két rész országaira nézve rossz következései lehetnének, 's a' mellyet a' világ' két részeinek tsendességét megzavarhatnák.

„A' *Madridi* Udvar' ily nemes magaeltökéllésének szükségesképpen meg kellett azon Udvarok' helybehagyását nyerni, a' mellyekhez folyamodott vala, 's a' mellyek valamint Portugalliával úgy Spanyolországgal is rokonságban lévén, hogy

azokat a' veszedelmes következéseket, melyek a' jelenlévő környülállásokból folyhatnának, elhárithassák, ezen utólsóbb Hatalmasságnak igasságos kívánságait érett megfontolás alá vették, 's, az alólirtakra bízta, hogy az ő Portugalliai leghüségesebb Felsége' kabinetjének adják tudtára: —

„Hogy ők a' Spanyol Udvar által kívántatott közbenjárást felváltották; — Hogy ők valóságos bánkodással és nem minden elbámulás nélkül szemlélték azt, hogy éppen azon szempillantásban, midőn egy, kettős házosság által a' *Braganzai és Bourbon* Házak között eddig is meg volt familiai kötelék, még szorosabban összeszetsatoltatni, 's egy ily összeszetsatolódás által a' két országok között való állapotnak még szorosabba 's barátságosabbá tétettetni kellett volna, egy Portugallusserega' *LaPlatai* Spanyol tartományokba beütött, még pedig minden előre való okvetés és nyilatkoztatás nélkül; — Hogy az igasság-
nak 's egyenességnek principiumai, melyek által az öt megnevezett Udvarok kormányoztatnak, 's az az állandó határozás, mellyet ők azeránt tettek, hogy az ily nagy áldozatokkal szerzett békességet a' világnak fenntartani minden erejekkel iparkodjanak, őket arra indítottak, hogy ezen tárgyat a' magok' figyelmetességére vegyék 's abban részt vegyenek, oly czélzással, hogy azt legigasságosabban, 's az ő kívánságokkal, melly a' közönséges tsendességnek fenntartatása, legmeggyezőbb módon, elvégezhessek; — Hogy a' nevezett Udvarok azt magok előtt telyességgel el nem titkolhatják, hogy a' Portugallia és Spanyolország között való hadakozásnak kiütése ezt a' békességet megzavarhatná és Európában olyan hadakozásra szolgálhatna alkalmatosságul, melly nem csak kedvetlen ezen két Udvarokra nézve, hanem általában a' több Hatalmasságoknak tsendességével is ellenkező lehetne; — Hogy tehát ők meghatározták, hogy ezen tekintetben a' magok gon-

dolkozását, ő Leghüségesebb Felségének tudtára adják és kérjék ő Felségét, hogy czélzásait elegendő módon nyilatkoztassák; azon félelmet, mellyet az Amerikai Spanyol birtokokba való beütés által Európában már felgerjesztett, legjobb és legsietőbb eszközökhöz való nyulás által oszlassa-el; 's valamint a' Spanyol Udvar kívánságainak, úgy azon igasságos és részrehajlás nélkül való principiumoknak, melyek által a' Közbenjáró Hatalmasságok vezéreltetnek, tegyen eleget. —

„Ha ily igasságos kívánságokhoz nem alkalmaztatná magát a' *Rio-Janeirói* Udvar, ez által egyáltalában kimútatná valóságos czélzását. Ezen esetben egyedül csak Portugalliát lehetne vádolni a' világ' két részeire ebből háromolható kedvetlen következéseért, és Spanyolország, minekutánna a' maga bölts és mértékletes magaviselete által egész Európának helybehagyását megnyerte, a' maga ügyének igasságában és Szövetségeseinek segítségében elegendő pártfogást fogna találni a' maga panaszaira nézve. —

„Midőn az alólirtak Udvaraik' parancsolatját ekképpen telyesítették, szerentséjeknek tartják Marquis *Aguiar* Urat ő Excellentiáját a' magok tiszteletjéről bizonyossá tenni: —“

„*Vincent, Richelieu, Stuart, Goltz, Pozzo di-Borgo.*”

~~~~~

Még egymás hivatalszerént való Nyilatkoztatása ugyan ezen Követ és Minister Uraknak, Párisban Mártzius' 13-dikán: —“

„Minekutánna ma a' Conferentzia, *Richelieu* és *Wellington* ő Hertzsegekkel egyetemben, oly végre öszszegyülekezett volna, hogy *Bonaparte Lucianának* azon kívánságát, hogy ő, a' nagyobbik fíjával, az Északi Amerikai egyesült Státusok' földjére elútozhasson, megfontolja, 's minekutánna az Aústriai Követ a' Mártz. 2-dikán költ jegyző könyvbe

íratott kérdéseket ezen tárgyra nézve most ismét feltette volna, úgy találtatott: —

1) ször. Hogy, minekutánna Északi Amerika ily sok békételenkedő Prantzia szökevényeket befogadott, az ő ott-való jelenléte még sokkal veszedelmesebb lenne, mint Európában, a' hol jobb felvigyázás alatt tartathatik, mint Amerikában: kívánásra méltó legyen, hogy az általa kért *passuálisok*, tölle megtagadtassanak. —

2) ször. Hogy ő semmi további helybehagyható indító okot ne kereshetne passuálisnak kívánására, éppen ily kívánatos dolog lenne az ő fíjától *Károlytól* is megtagadni azt, a' kinek utozása külömben is csak az atya' plánumaira nézve való fogásúl látszik szolgálni. —

3) ször. Hogy a' külömbkülömb országokból nevezetesen *Nápolyból* külömbkülömb úton érkezett tudósításokra nézve semmit sem kételkedhetvén azon veszedelmes mesterkedéseknek 's öszszetartolódásoknak megléte felől, a' mellyeket *Bonaparte Lucian* Olaszországban fenn tart; 's azt is megfontolván, hogy *Roma* városa minden városok között talám leginkább az a' város, a' hol *Lucianra* vigyázni legbajosabban lehet 's a' hol a' reá való vigyázás legkevesebb pontossággal is esik, melyre nézve a' mellett is, hogy passuálisokat nem kapna, találhatna ő a' *Romai* országglószéknek vigyázósága mellett még is módot arra, hogy ezt megtsalván Amerikába szökjék: erre nézve kívánni lehetne, hogy a' Felsőleges Szövetségesek mutatnának néki *Román* és a' *Romai* tartományokon kívül valamely más 's a' tenger' partjaitól távolabb lévő helyet a' lakásra, azért, hogy az ő elszökésre való plánuma, mellyet az elméjében forgathat, minden esetben nehezebbé tétetődhetne. —

„Mint hogy ezen vélekedésekben a' Conferentziának minden tagjai megegyeztek: meghatározatott, hogy ez, a'

mai jegyzések közzé beíratassék, 's a' négy Hatalmasságok effelől tudósittassanak, hogy a' dolog eránt további határozást tegyenek. —“

„*Vincent, Richelieu, Wellington, Stuart, Goltz, Pozzo-di-Borgó.*“

A' S. Domingói és Jamaikai dolgokat illető tikkelynek folytatása: —

Már sokféle tapasztalások megmútaták, hogy a' *Jamaikai Szeretsen* rabszolgáknak némely ott lakó Európai emberekkel való öszszeszoövetkezése annyira feltüzeltte ezen rabszolgákat, hogy nem csak egész sereggel, hanem felfegyverkezve és erőszakkal is oda hagyni akarják a' szigetet, 's *S. Domingóra* akarnak által költözni, melynek kivilágosodása minden féle előre való vigyázásbéli eszközöknek elővételére indította a' birtokosokat, a' hova tartozik egyebek között, hogy mind azok a' *Jamaikai* hajósok, a' kik *S. Domingóval* kereskedésre nézve közösülésben vagynak, a' Bibliára megeskünni kénytelenítették, hogy a' Szeretseneknek *S. Domingóra* való általszökését elősegélleni nem fogják. Kár, hogy *Londonban* az úgy nevezett Szeretsenek' barátjaiból álló társaság még ezen környülállások között sem szünik-meg oly szin alatt, hogy a' Szeretsenek' megtérítésén 's az ő kipalléroztatásokon dolgozik, az ő fejeknek a' szabadsági képzelődésekkel való megtöltésén iparkodni. A' mi azonközben *Pethiont* illeti, őtet ugyan nagyon szeretik a' Szeretsenek: de ő már még sem sok újítást fog tsinalni a' világon, mivelhogy, mint az Orvosai mondják, nem soká meg fog halni. Valami veszedelmes hideglelés lappang a' testiben. Már gondoskodnak is az alája tartozó Szeretsenek, hogy halála után kit váloszszanak helyébe. *Mulattol*, tudniillik a' kinek az apja vagy az anyja Európai születésű ember volt, telyességgel nem akarnak vá-

losztani, azt mondván, hogy az Európai vér, melly még a Mulattok ereikben találtatik, méltatlanná teszi őket a Szeretsenek' bizodalma. Ezen megvettetésért nagyon neheztelnek a *Mulattok*, melynek a Pethion' halála után véres civakodás lehet a következése; annyival inkább, hogy a szomszédjokat *Christoph Királyt*, telyességgel nem szenvedhetik, egy pusdori tirannusnak tartvau ötöt. Valami *Polycarpus* nevű Szeretsen vágyódik nagyon *Pethion* után az Elölülőségre.

Német Ország.

Württemberg. — Minekutánna a Király egy már közlött *Viszszairása* által a Rendek' szivére kötötte volna, hogy még egy gyűlést tartván abban végképpen határozzák-meg, hogy reá akarnak-é a jóvaltatott *Constitútzióna* állani, vagy nem? a Rendek ezen véggyűléseket Junius' 2-dikán tartották, 's a jóvaltatott *Constitútzióna* voksok' többsége által visszavetették. Azoknak száma, kik elfogadták 42-tőre, a kik visszavetették 67-re telt.

Jun. 4-dik és 5-dik napjain ilyen két *Viszszairások* (*Rescriptumok*) érkeztek a Királytól a Rendekhez: —

„D. — *Kedves Hívek!* Minthogy a ti e' hónap 2-dikán tett határozástokhoz képpent, a mi Május' 26-dikán hozzátok intézett *Viszszairásunkban* a *Constitútzióna* elfogadtatására nézve tett ajánlásainkat, 42 voksok ellen 67, által visszavetették, 's a ti tanátskozástoknak ezen resultátuma, nekünk ma előnkbe terjesztett: ehezképpent ezennel kinyilatkoztatjuk, hogy az említett *Viszszairással* meg egygyezőleg a ti gyűléstök már eloszlattva van, 's parantsoljuk, hogy annak minden nem itt lakó tagja, minthogy hivatatása megszűnt, honnyába térjen vissza. Költ Stuttgartban a Titkostonásban Junius' 4-dikén, 1817-ben.“ — A Király' parantsolatjára.

„D. — *Wilhelm*, isten' kegyelméből *Württembergi Király*. *Kedves Hívek!*

A Rendeknek mai *Feladása* által, melly szerént a Rendek' gyűlése' tagjainak többsége, a mi Máj. 26-dikán költ *Viszszairásunkban* 's annak *Toldalékjában* a *Constitútzióna* meghatározatására nézve tett ajánlásainkat megmagyarázhatatlan módon visszavetette, oly állapotra juttatottak az eddig folyt alkudozások, melly minket minden azeránt való reménségünk-től megfosztott, hogy az ezen gyűléssel való alkudozásnak útján, célunkat valaha elérhessük. —

„Bár mi nehezen essékis a mai atyai szivünknek az, hogy minden iparkodásainkat, mellyek oda czéloztak, hogy egy Országunknak minden némű állapotjához illő oly törvényes lételt adjunk, melly által a tsendesség, rend, és megelegetés mélyebb és tartósabb gyökeret verhettek volna, semmivé tételre lenni szemléljük: tsakugyan megtiltották Országlási kötelességeink, 's más Státusok eránt való környülállásaink nekünk azt, hogy a Rendek kívánságainak még több olyan áldozatokat tehessünk, mellyek által a thrónus a maga méltóságától, az Országlószék a maga tehetőségétől, 's a nép a maga képviselőitől való szükséges függetlenségtől, megfosztattatnának. —

„Abban a kéntelenségben lenni látók tehát magunkat, hogy eloszlassuk azt a gyűlést, melynek munkáitól többé semmi jó következtést nem várhatánk.

„Annak idemellékelve lévő előadása, a mi ezen időpontig a *Constitútzióna* munkájára nézve folytattatott, minden előítélet nélkül ítélő embert meg fog arról győzni, hogy mi a felettébb ohajtott meg egygyezésre való eljuthatásért mindent megtettünk, a mi tsak *Koronánknak* jusaival 's egy jó Országlás' principiumaival fennállhat, és hogy a jóvallott *Constitútzióna* 's a mi Május' 26-dikán költ *Viszszairásunkhoz* foglaltatva volt *Toldalékban* minden feltaláltatott, a mi tsak a *Württembergi nép*' személyes és politi-

Kai szabadságának megfundáltatására 's megerősítettetésére megtenni lehetett. Mi telyes bizodalommal remélhetjük azt, hogy a' mostani és jövendő világ helybe fogja hagyni a' mi bánásunk' módját, valamint szintén azon 42 tagokét is, kik magokat ezen tárgyra nézve a' magok jó czélzású 's ditséretes iparkodássok által megkülömböztették, 's ezeket véllünk egygyütt, a' haza valóságos 's jó gondolkodású barátjainak fogja esmerni.

„Hogy pedig mindent, a' mi töllünk függ, még most megtegyünk a' végre, hogy hüséges népünk, a' képviselők' nagyobb számának fonák magaviselete miatt a' lehetőségig keveset szenvedjen, errenézve a' mi Máj. 26-dikán költ Viszsaírásunkban befoglalt fenntartásunkat már most közelébről kifejezzük, kinyilatkoztaván: *hogy ha népünknek nagyobb száma, tiszti öszszegyülésekben, avagy tsak Magistrátusai által is, a' jóvallott Constitúziót az említett Viszsaírásban befoglaltatott határozásokkal elfogja fogadni, ezt részünkről, mint meghatározott Constitúziói Kötést, mi is úgy fogjuk tartani, 's láb-
ra állitjuk.*

„Ennek felette azon voksolói jussal bíró Rendeknek is, kik személyesen jelen nem lévén a' mostani voksolásban magok helyett mások által voksolattak, 's az ő voksaik ellenkezöleg tétettek, megengedjük hogy még a' Constitúciónak elfogadására voksolhassanak. Azt az ígéletünket is megújitjuk, hogy hüséges népünknek a' jóvallott Constitúzióval élni, kivévén a' Rendi képviselőségi just, már most mindjárt megengedjük. De viszontag mi is azt várjuk, hogy egygyesült országainknak minden lakosaik, alattvalói, és polgári kötelességeiknek telyesítésében magokat senki ál-

tál elisábittatni nem fogják megengedni, hanem hüségekben 's engedelmisségekben annál is inkább álhatalosok maradnak, hogy minden ellentállás 's a' tseñdésnek és rendnek minden megzavarása, a' törvények' keménsége szerént meg fog büntettetni. Költ *Studtgardban* a' Titkostonátsban, Jun. 5-dikén, 1817-ben.“
— A' Király' parantsolatjára.“

Nagy Britannia.

Az Anglusoknak ismét bajlódása kezdett lenni az Afrikai tengeri Haramiakkal, a' kik, bár mi érzékenyül megnyittettek is nem régen, most még is arra a' vakmerőségre kezdettek ismét vete-medni, a' mire 200 esztendőtől fogva nem vetemedtek, tudniillik, hogy a' Nagy Britannia 's Északi Német ország között lévő tangerig menjenek ragadományt keresni. Két *Tunisi* ilyen hajók Május' 15-dikén valósággal megtámadtak a' nevezett tengeren egy *Kristina* nevű *Lübecki* hajót, a' melly gabonával volt terhelve, 's el is fogták volt, hanem azután két Anglus hajók reájok találván, nem tsak hogy a' ragadománytól megfosztották őket, hanem az egygyik *Tunisi* hajót is elfogták, 's *Margatéba* vezetvén, ott kérdőre vonták a' *Tunisi* Kapitányt. — *Algiriai* hajók is olálkodnak, ugyan tsak ezen *Tunisi* ragadozó Kapitánynak vállástétele szerént, a' tengereken: de ezek még tsak *Gibraltárig* jöttek. — Úgy látszik, hogy sokféle nemzetbéli emberek találtnak a' ragadozók között, mellyet a' kérdésekre tett feleleteikből lehet kihozni, minthogy ánglusul, frantziául, 's olaszul is feleltek. — Nevezetes ezen környülállások között, hogy a' Török Császár nem régen három hadi hajót küldött az *Algiriai Deynek* ajándékba, mellyek között fre-gát is van egy.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Jun. 10-dikén 327 — 11-dikén 330 $\frac{1}{2}$ — 12-dikén 330 $\frac{1}{3}$ — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Eger Junius' 3-dikán 1817. — Tegnap nálunk egy hallatlan, 's emberi szívet borzasztó szomorú eset történt: Egy Réthi József nevezetű ifjú ember, a' ki a' Nemes Egri Káptalan Regnicolaris Archiváriussa mellett lévő Cancellista volt, reggel 9 óra előtt, a' Cathedrale Templomban bemenvén, a' Kápolnában az Oltár előtt egy kevéssé imádkozott, 's ottan az Oltárról egy gyertyatartót gyertyástól levévén, a' gyertyát a' Kápolnában lévő lámpásnál meggyújtotta, és azon gyertyatartót az égő gyertyával a' Sz. Mihály kis Oltárjánál letévén, a' nagy Oltár eleibe ment imádkozni, innen kevés idő múlva felkelvén, azon hosszú Sanctuariumon, a' mellyben a' Kanonokok Stallumjai vannak, vissza menvén, azon kereszt garádsokra tért fel, a' mellyeken a' Kanonokok a' magok Stallumjaiba fel szoktak menni; ezen időben éppen Breviariumot énekeltek a' Kanonok Urak a' Succintorokkal egygyütt: a' Kanonoki Stallumokban, mivel rész szerént üressék, rész szerént pedig a' Kanonok Urak betegesek, nem voltak többen a' Kóruson jelen ketőnél tudniillik Fő Tisztelendő Nováky József, és Mészáros György Urak; amaz az Egri Érseki Fő Káptalannak Cántora, ez pedig Custossa. — Fő Tisztelendő Mészáros Ur, ki a' kereszt osztálynak éppen a' szélén ült, és a' ki a' fenn nevezett Réthi Józseffel, nem csak jó esmerős volt, de különben is az ő nagy Pátronussa és Jóltévője is, látván a' Cancellistát a' gráditson maga felé közelíteni, azt gondolta, hogy valamit akar neki mondani, 's így még meg is hajlott feléje, hogy beszédjét könnyebben megértse, mivel a' Breviariumot fenn szóval énekeltek: ekkor Réthi a' kalapját hirtelen feltévén magának, a' hónallya alatt világosan ma-

gával vitt réz fokossával a' feléje hajlott fenn tisztelt Kanonok Urat úgy föbe ütötte egy ütéssel, hogy egyszeriben a' földre bukott, lebukván a' Kanonok Ur míg a' többi környüllévő Papok, és a' templomban lévő emberek oda ugranának, három, vagy négy helyen hátulsó részét a' fejének betörte, 's csak nem agyon verte. A' szerentsétlen gyilkost azonnal megragadták, 's kötözve a' város házához vitték, a' Kanonok Urat pedig mint egy holtat 8 éppen a' templomban lévő Polgarok, lézcn a' maga házához nagy vigyázattal, és tsendességgel által tették.

Ezen véletlen, szerentsétlen, és szomorú eset az egész népbe, nagy és érzékeny szomorúságot okozott, méltán is; mert oly példás és tiszta életű, oly jámbor férfiú, és a' szegénységnek oly nagy jóltévője volt ezen közönségessenszeretett 's tiszteltetett Kanonok Ur, hogy nintsen az egész városban egy ember is, a' ki ezt az esetet meg ne könyvezte volna, és ezen nagy Papot szivéből nem sajnállaná. A' szerentsétlen Kanonok Ur még életben van ugyan, de életéhez igen kevés a' reménység, mivel már sok tsontokat szedtek - ki a' fejéből, és a' mint mondják a' feje' velejének egy része is tsontyai között ki jött; adná az Irgalmas Ur Isten, hogy ezen adakozó, és nagy érdemű férfinak az életét még meg hosszabitaná a' magasztos névének ditsőségére!

A' Gyilkosnak vallatásából, 's más embereknél is, a' kik a' szerentsétlent közelébből esmerték, beszédjéből még eddig csak a' sült ki, hogy ezen szerentsétlen a' maga elméje háborodásának sok izben adta már jeleit, ámbár vakmerő tselekedetre még ez előtt nem vetemedett, a' képzelődés benne legnagyobb a' volt, hogy ő nagy familiából való volna, hogy az ő jószágait mások birják, neki pedig tudarkodni kelletik, és semmi

Pátronust nem talál; ezeket, és illyene-
ket számtalanszor beszéllett, de mind ezek
mellett az is közönségesen tudva vagyon
Egerben azok előtt, a' kik az Attyát es-
mérték, hogy az Attyának is, a' ki a' vá-
rosnál Cancellista volt, elmebéli háboro-
dása miatt gyakorta nagy bajai voltak,
ámbar formális excessusokat soha sem
tett is.

Ezen szerentséllen esetnek mindgyárt
az a' következése lett: hogy a' Cathedra-
le Templomban az Isteni szolgálat meg-
szünt, míg újra fel nem szenteltetik.

*Folytatása a' Mértékes és Rimes ver-
sekről való gondolatoknak: —*

Lehet ezen Pétzeli Henriássából fel-
hozott Rimes versekhez hasonlókát látni
Hymfiben, 's Csokonaiban az elégségig,
's próbálja bár valaki, szorittsa ezeket is
lábak mértékére, lássa mennyire mehet!!

Mit tézzen ismét a' Leoninus versek
ellen, akár Magyar, akár Német némely
sülteleneket emliteni? (Museum 3-dik
füzet 106. lap) Azt senki sem mondhat-
ja, hogy a' mennyi, a' többi is mind ol-
lyan, hanemha Czinege fogó a' feje. Mert
a' Leoninusokban is vagynak derekasan
talált versek:

„Nemzetek Annyának, kit egész Euró-
pa Tsudának

„Tart vala, kit kesereg, Köz, Nemes,
Uri sereg 's a' t.

Más is: „Éljetek egy mással köteles szere-
tetbe lakással,

„Párosodásba remek, két jeles Uri
nemek, 's a' t.

'S még sok százak vagy ezerek. Ha a'
Rimes, és Leoninus versek között némel-
lyek tsekéllyek, szintúgy van ez a' mérté-
kesekben is, de azért a' jók mindenkor
jók maradnak. Így volt ez a' Deákoknál
is. *Qui Bavium non odit, amet tua
Carmina Maevi!*

Akár melly alkalmas legyen Magyar
kedves nyelvünk a' mértékes versekre, de

még is sokszor meg-szorúl, nem szökik,
hanem tsak tsusz mász, még pedig igen
szárazon, mert minden jó módja mellett
is vagyon egy nagy fogyatkozása, ez az:
hogy az egymást ütő szókat széllyel lá-
nyatni meg nem szenvedti. Mitsoda dísz-
ád a' Deák nyelvben az adjectivumnak a'
Substantivumától való el-szakaszthatása!
*Lurida, terribiles miscent aconita
novercae.* Mitsoda könnyebbséget a' vers
mértéke elrendeltethetésének a' szóknak
mint egy széllyel szorattathatások: *Ig-
nea, Convexi vis et sine pondere Cae-
li, Emicuit, summaque locum sibi legit
in arce.*

Próbálja akár ki, rakja a' Deák szók
sora rendibe ezeknek fordított szavait,
avagy bár amaz egyetskét: *Quo tua non
major gloria Crescat habet.* Mi lesz
belőle egyéb zavaréknál? Nintsen illyen
szaggatás, és el-hányás nélkül vers a' De-
ákban, és a' mi abban illyen felséges, 's
a' mértéklést igen könnyüvé teszi, az a'
mi nyelvünkben éppen követhetetlen. Azért
nyúlnak sokan ollyan szerentséllenül a'
Magyar mértékes versekhez, hogy azok
miatt még a' jobbaktól is irtózik az em-
ber: mint a' Czibrében tsömört kapott,
még a' szalonnás káposzta szagát sem ál-
hatja.

Nem lehet azért sem praejudicium-
mal, sem rossz izléssel vádolni a' rimes
verseknek kedvellőit, igen sok derék ri-
mes Poétáknak tetemes megsértése nél-
kül, kik már sok századokon keresztül
külömb külömb Nemzetekben rimesen
verseltenek; igen vakmerő ítélet lévén az,
hogy mind ezek rossz izléssel bírtak lé-
gyen; sőt ellenben a' rimes Poéták méltó-
több jussal vádolhatják praejudiciummal
a' mértékek' mostani kedvellőit, hogyszol-
gai módon ragaszkodván a' Deák szerű
mértékes versekhez, a' Magyar verselők-
ket erőnek erejével annak követésére akar-
ják szorítani. — —

(Végezte következik)